

OBSAH

- Petr Dresler – Jiří Macháček, Vývoj osídlení a kulturní krajiny dolního Podyjí v raném středověku* – The history of settlement and the cultural landscape in the lower Dyje (Thaya) River region in the Early Middle Ages 663–705
- Peter Milo, Geofyzikálne prieskumy včasnostredovekých sídliskových lokalít na dolnom Podyjí* – Geophysical investigations of early medieval occupation sites in the lower Dyje (Thaya) River region 706–734
- Jiří Macháček – Adéla Balcárková – Petr Dresler – Peter Milo, Archeologický výzkum raně středověkého sídliště Kostice – Zadní hrúd v letech 2009–2011* – The archaeological excavation of the Kostice – Zadní hrúd early medieval settlement in 2009–2011 735–775
- Petr Dresler, Nové mladohradištní pohřebiště u Břeclavi: trať Louky od Břeclavska* – The new Late Hillfort cemetery near Břeclav: Louky od Břeclavska 776–785
- Adéla Balcárková, Povelkomoravská a mladohradištní keramika datovaná mincemi z Kostic – Zadního hrúdu* – Post-Great Moravian and Late Hillfort pottery dated by coins from Kostice – Zadní hrúd 786–824
- Gabriela Dreslerová – Mária Hajnalová – Jiří Macháček, Subsistenční strategie raně středověkých populací v dolním Podyjí. Archeozoologické a archeobotanické vyhodnocení nálezů z výzkumu Kostice – Zadní hrúd (2009–2011)* – The subsistence strategies of the early medieval population in the lower Dyje River region. An archaeozoological and archaeobotanical evaluation of finds from the excavation in Kostice – Zadní hrúd (2009–2011) 825–850
- Jan Videman – Jiří Macháček, Nové mincovní nálezy z dolního Podyjí v kontextu raně středověké Moravy* – New coin finds from the lower Dyje (Thaya) River region in the context of early medieval Moravia 851–871
- Lukáš Richtera – Jan Videman – Martin Zmrzlý, Materiálové analýzy mincí z 10. století z polohy Kostice – Zadní hrúd* – Material analyses of tenth-century coins from the Kostice – Zadní hrúd site 872–877
- Jiří Macháček – Martin Wihoda, Dolní Podyjí mezi Velkou a přemyslovskou Moravou. Archeologicko-historická interpretace výsledků interdisciplinárního výzkumu z let 2007–2012* – The lower Dyje (Thaya) River region between the periods of Great Moravia and Přemyslid Moravia. An archaeological-historical interpretation of the results of interdisciplinary research from 2007–2012 878–894

MATERIALIA

Petr Škrdla – Jiří Adamovič – Tereza Rychtaříková, Hradsko u Mšena – nejzápadněji položená lokalita bohunicienů – Hradsko u Mšena – the most westerly Bohunician site 895–905

Justyna Baron, Ard marks and changes in land use at the beginning of the Early Middle Ages. A case study from the site of Miłosławice, north Silesia – Stopy orby a změny využití půdy na počátku raného středověku. Případová studie z lokality Miłosławice, severní Slezsko 906–916

AKTUALITY

Luboš Chroustovský, The XIII Nordic Theoretical Archaeology Group (Reykjavik 21.–25. 4. 2013) 917–918

Bořivoj Nechvátal – Milan Zápotocký, Životní jubileum Václava Mouchy 918–920

Bohuslav F. Klíma, Životní jubileum doc. PhDr. Zdeňka Klanici, DrSc. 921–928

NOVÉ PUBLIKACE

Václav Rybařík, F. Fediuk – E. Fediuková – T. Sidorinová – J. Šrámek – Z. Táborský: Hradní kámen přemyslovské doby v Čechách. Prostým okem i pod drobnohledem (Praha 2012) 929–931

Petr Hrubý, Acta Rerum Naturalium. Přírodovědný časopis vysočiny 12/2012 (Stříbrná Jihlava 2010) (Jihlava 2012) 931–932

Jan Kypka, Vladimír Brych (ed.): Arma diaboli. O kuši a střelcích (Praha 2012) 932

Ivan Pavlů, Lamys Hachem: Le site néolithique de Cuiry-lès-Chaudardes – I. De l'analyse de la faune à la structuration sociale (Rahden/Westf. 2011) 932–934

Jan Kypka, Eva Roth Heege: Ofenkeramik und Kachelofen. Typologie, Terminologie und Rekonstruktion im deutschsprachigen Raum (CH, D, A, FL) mit einem Glossar im siebzehn Sprachen (Basel 2012) 934–935

Petr Hrubý, Jacquo Silvertant (ed.): Mining and Cultural Landscape. Yearbook of the Institute Europa Subterranea 2013. 8th International Symposium on archaeological mining history Reichelsheim-Odenwald (Reichelsheim – Valkenburg aan de Geul 2013) 935–936

Jan Hasil – David Novák, Studia mediaevalia Pragensia 11 (Praha 2012) 936–938

Zuzana Bláhová, Lucie Vélková (ed.): Archeologie a antropologie. Vybrané příspěvky z konference Archeologie a antropologie (Praha, Národní muzeum 16. 11. 2011) (Praha 2012) 939

Jan Kypka, Z. Všecková – V. Czumalo – D. Prix: Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Holubicích (Holubice 2011) 940

M. Hauserová – T. Kocourek – Š. Svoboda – M. Šmied: Kostel svatého Jakuba Většího v Rovné u Stříbrné Skalice (Stříbrná Skalice 2013)

OBSAH ARCHEOLOGICKÝCH ROZHLEDŮ LXV/2013

941–948

Vývoj osídlení a kulturní krajiny dolního Podyjí v raném středověku

The history of settlement and the cultural landscape
in the lower Dyje (Thaya) River region in the Early Middle Ages

Petr Dresler – Jiří Macháček

Článek seznamuje s výsledky systematické archeologické prospekce na území dolního Podyjí. Zájmové území je charakterizováno z hlediska přírodního prostředí i dějin archeologického bádání. Hlavní pozornost je věnována výzkumu z let 2004–2012. Popsána je jak metoda, která kombinuje analytické povrchové sběry, prediktivní modelování, leteckou archeologii a prospekci detektorem kovů, tak výstupy projektu. Prezentovaný výzkum přispěl k hlubšímu poznání vývoje sídlištní struktury v dolním Podyjí v období od 6. do 13. století. Mimořádně významným výsledkem je objev centra druhého řádu na katastru obce Kostice s bohatými povrchovými nálezy keramiky, mincí, šperku, obchodních závaží a dalších artefaktů z neželezných kovů, které na konci 10. stol. nahradilo starší velkomoravskou aglomeraci na Pohansku u Břeclavi.

raný středověk – sídlištní struktura – centrální místa – dálkový obchod – mince – závaží – archeologická prospekce

The article presents the results of systematic archaeological surveys in the lower Dyje (Thaya) River region in the southeast part of the Czech Republic. The area is described from the perspective of the natural environment and the history of archaeological research. The main attention is devoted to research from the years 2004–2012, including a description of the method combining analytical surface surveys, predictive modelling, aerial archaeology and metal detector surveys; project outcomes are also presented. The research project contributed to a deeper understanding of the history of the settlement structure in the lower Dyje River region between the sixth and thirteenth centuries. Of extraordinary importance was the discovery of a secondary centre within the cadastre of the village of Kostice, with rich surface finds of pottery, coins, jewellery, trading weights and other artefacts made of non-ferrous metals; this centre replaced an earlier Great Moravia agglomeration at Pohansko near Břeclav.

Early Middle Ages – settlement structure – central site – long-distance trade – coins – weights – archaeological survey

PETER DRESLER, Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Arne Nováka 1, CZ-602 00 Brno; dresler@phil.muni.cz

JIŘÍ MACHÁČEK, Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Arne Nováka 1, CZ-602 00 Brno; machacek@phil.muni.cz

Geofyzikálne prieskumy včasnostredovekých sídliskových lokalít na dolnom Podují

Peter Milo

Príspevok prináša výsledky geofyzikálnych prospekcií na sídliskových lokalitách z juhovýchodného cípu Moravy. Dôraz je kladený na včasnostredoveké sídelné komponenty. S ohľadom na polykulturný charakter skúmaných polôh sú zvažované vypovedacie možnosti archeogeofyzikálneho prieskumu v otázkach datovania a interpretácie lokalizovaných objektov a štruktúry osídlenia ako celku. Diskutovaný je tiež vplyv pôdneho podložia na výsledky geofyzikálnych prác, ktoré sa prejavilo ako významný faktor pri interpretácii nameraných dát. Zvýšená pozornosť je venovaná lokalite Kostice – Zadní hrád 1, kde bola uskutočnená komparatívna analýza dát z archeologického výskumu, leteckej prospekcie, povrchových zberov, magnetického a georadarového prieskumu a merania magnetickej susceptibility v otvorených nálezových situáciách.

včasný stredovek – južná Morava – sídlisko – sídliskové objekty – geofyzikálny prieskum

Geophysical investigations of early medieval occupation sites in the lower Dyje (Thaya) River region.
The article presents the results of geophysical surveys at occupation sites at the southeastern tip of Moravia, with a special focus on early medieval settlement components. The multicultural nature of the surveyed sites is used as the basis for contemplations on the testimonial possibilities of archaeophysical investigations concerning matters of dating and the interpretation of located features and the structure of settlement as a whole. The influence of the subsoil is discussed. A higher level of attention is devoted to the Kostice – Zadní hrád 1 site, where a comparative analysis of data from an archaeological excavation, aerial survey, surface collections, a magnetic and ground-penetrating radar investigation, and measurements of magnetic susceptibility in open find situations was conducted.

Early Middle Ages – southern Moravia – settlement – settlement feature – geophysical investigation

PETER MILO, Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Arne Nováka 1, CZ-602 00 Brno; 101090@mail.muni.cz

Archeologický výzkum raně středověkého sídliště Kostice – Zadní hrúd v letech 2009–2011

The archaeological excavation of the Kostice – Zadní hrúd
early medieval settlement in 2009–2011

Jiří Macháček – Adéla Balcárková – Petr Dresler – Peter Milo

V článku jsou představeny výsledky archeologického výzkumu lokality Kostice – Zadní hrúd, který proběhl v letech 2009 až 2011. Zkoumaná lokalita, vzdušnou čarou vzdálená 1,5 km od středu blízkého velkomoravského centra na Pohansku, se rozkládá u okraje nivy řeky Dyje na nevýrazné písčité duně. Konkrétní místo terénního odkryvu bylo vybráno pomocí predikčního modelování a na základě důkladné prospekce. Celkově byla odkryta plocha 2405 m², na níž bylo prozkoumáno 160 zahloubených sídlištních objektů a dva hroby z různých období. Většina nálezů souvisela s raným středověkem, těžiště osídlení spadá do 10. až 12. století. Zdejší sídliště patřilo v 9. stol. k subsistenční základně rozlehlé velkomoravské aglomerace na Pohansku a po jeho zániku se transformovalo v řemeslně-agrární a obchodní centrum druhého řádu, tzv. trhovou ves. Mimořádně významné jsou nálezy mincí, skládacích vážek, kupeckých závaží a pozdně nomádských třmenů.

raný středověk – mince – Morava – trhová ves

The article presents the results of the archaeological excavation of the Kostice – Zadní hrúd site, conducted in 2009–2011. The investigated site, 1.5 km from the heart of the nearby Great Moravian centre at Pohansko, lies at the edge of the Dyje (Thaya) River floodplain on a nondescript sand dune. A total of 160 sunken features and two graves from various periods were investigated over the excavated area of 2,405 m². The majority of finds were from the Early Middle Ages, with the peak of settlement falling between the tenth and twelfth centuries. In the ninth century, the local settlement was part of the subsistence base for the vast Great Moravian agglomeration at Pohansko; following the demise of Pohansko, the Kostice – Zadní hrúd settlement was transformed into a craft-agrarian and trade centre of the second level. Finds of coins, balance scales, merchants' weights and late nomadic stirrups are of extraordinary importance.

Early Middle Ages – coins – Moravia – market village

JIŘÍ MACHÁČEK, Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Arne Nováka 1, CZ-602 00 Brno; machacek@phil.muni.cz

ADÉLA BALCÁRKOVÁ, Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Arne Nováka 1, CZ-602 00 Brno; adela.balcarek@seznam.cz

PETER DRESLER, Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Arne Nováka 1, CZ-602 00 Brno; dresler@phil.muni.cz

PETER MILO, Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Arne Nováka 1, CZ-602 00 Brno; 101090@mail.muni.cz

Nové mladohradištní pohřebiště u Břeclavi: trať Louky od Břeclavska

Petr Dresler

Příspěvek přináší informace o nově objeveném mladohradištním pohřebišti z prostoru mezi Břeclaví a Lanžhotem. Dva z celkem 11 odkrytých kostrových hrobů obsahovaly mince z 11. století. Jedná se o první mladohradištní pohřebiště v prostoru levobřežní terasy Dyje mezi Břeclaví a Lanžhotem.

raný středověk – pohřebiště – mince – záušnice

***The new Late Hillfort cemetery near Břeclav: Louky od Břeclavska.** The article presents information on the newly discovered Late Hillfort cemetery between Břeclav and Lanžhot. Two of the eleven inhumation graves excavated at the site contained coins from the eleventh century. The site is the first Late Hillfort cemetery found on the left bank terrace of the Dyje between Břeclav and Lanžhot.*

Early Middle Ages – graveyard – coins – temple ring

PETR DRESLER, Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Arne Nováka 1, CZ-602 00 Brno; dresler@phil.muni.cz

Povelkomoravská a mladohradištní keramika datovaná mincemi z Kostic – Zadního hrúdu

Post-Great Moravian and Late Hillfort pottery dated by coins from Kostice – Zadní hrúd

Adéla Balcárková

Příspěvek je zaměřen na deskripci a analýzu souboru povelkomoravské a mladohradištní keramiky z lokality Kostice – Zadní hrúd v dolním Podyjí. Metoda zpracování keramického souboru spočívá ve statistické analýze dat. Zpracování rozsáhlého souboru keramiky přispělo k poznání produkce keramiky na jižní Moravě v období po zániku Velké Moravy až do sklonku raného středověku, zároveň se podařilo definovat základní vývojové fáze lokality.

jižní Morava – raný středověk – keramika – metoda – statistika – chronologie – validace

The article provides a description and analysis of an assemblage of post-Great Moravian and Late Hillfort pottery from the Kostice – Zadní hrúd site in the lower Dyje region. The pottery assemblage was processed using the statistical analysis of data. The processing of the large pottery assemblage contributed to an understanding of pottery production in south Moravia in the period following the demise of Great Moravia up to the end of the Early Middle Ages; the basic development phases of the site were also defined.

south Moravia – Early Middle Ages – pottery – method – statistics – chronology – validation

ADÉLA BALCÁRKOVÁ, Ústav archeologie a muzeologie, Masarykova univerzita, Arne Nováka 1, CZ-602 00 Brno; adela.balcarek@seznam.cz

Subsistenční strategie raně středověkých populací v dolním Podýjí Archeozoologické a archeobotanické vyhodnocení nálezu z výzkumu Kostice – Zadní hrúd (2009–2011)

The subsistence strategies of the early medieval population
in the lower Dyje River region
An archaeozoological and archaeobotanical evaluation of finds
from the excavation in Kostice – Zadní hrúd (2009–2011)

Gabriela Dreslerová – Mária Hajnalová – Jiří Macháček

Článek seznamuje s vyhodnocením archeobotanických a archeozoologických vzorků z výzkumu v Kosticích – Zadním hrúdu (okr. Břeclav), realizovaného v letech 2009–2011. Přispívá k řešení otázek spojených se subsistenční strategií společnosti v období od 6. do počátku 13. stol. v oblasti dolního Podýjí (Česká republika). Zaznamenaný trend podporuje archeologický obraz osady, která v době Velké Moravy (9. stol.) tvořila subsistenční zázemí blízkého centra na Pohansku u Břeclavi. Po propadu způsobeném kolapsem velkomoravské společnosti (10. stol.) zde došlo k revitalizaci a následnému boomu celého sídlištního komplexu. V mladohradištním období (11. až 12. stol.), kdy zde vzniká centrální lokalita druhého řádu (trhová ves), produkuje sídlišť poměrně široké spektrum plodin i kvalitní maso pro sebe, a možná i pro nedaleké správní centrum v přemyslovské Břeclavi.

archeobotanika – archeozoologie – raný středověk – Velká Morava – subsistence

The article presents the evaluation of archaeobotanical and archaeozoological samples from the excavation in Kostice – Zadní hrúd (Břeclav distr.) conducted in 2009–2011. The work helps answer questions connected with the subsistence strategies of society in the period between the 6th century and the beginning of the 13th century in the lower Dyje River region of the Czech Republic. The recorded trend supports the archaeological image of a settlement that was part of the subsistence hinterland of the nearby centre at Pohansko near Břeclav during the period of Great Moravia in the 9th century. The decline caused by the collapse of Great Moravian society in the 10th century was followed by a revitalisation and subsequent boom in the entire settlement complex. In the Late Hillfort period (10th to 12th century), which saw the creation of a secondary location (market village), the settlement produced a relatively wide spectrum of crops and quality meat for its own needs and possibly also for the nearby administrative centre in Přemyslid Břeclav.

archaeobotany – archaeozoology – Early Middle Ages – Great Moravia – subsistence

GABRIELA DRESLEROVÁ, Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Arne Nováka 1, CZ-602 00 Brno; Městské muzeum a galerie Břeclav, Dukelských hrdinů 2747/4a, CZ-690 02 Břeclav; GDreslerova@seznam.cz

MÁRIA HAJNALOVÁ, Katedra archeológie, Filozofická fakulta UKF, Hodžova 1, SK-949 74 Nitra
info@archaeobotany.sk

JIŘÍ MACHÁČEK, Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Arne Nováka 1, CZ-602 00 Brno; machacek@phil.muni.cz

Nové mincovní nálezy z dolního Podyjí v kontextu raně středověké Moravy

New coin finds from the lower Dyje (Thaya) River region
in the context of early medieval Moravia

Jan Videman – Jiří Macháček

V článku jsou vyhodnoceny nálezy středověkých mincí z konce 10. až počátku 13. stol., které byly v posledním desetiletí učiněny v dolním Podyjí, a to jak při archeologických terénních výzkumech, tak povrchovým průzkumem s pomocí detektoru kovů. Soubor čítající více než 170 mincí je významný pro poznání peněžního oběhu na Moravě v raném středověku. Zejména nálezy jednotlivých mincí byly donedávna vzácné. Pět mincí z polohy Kostice – Zadní hrúd a blízkého okolí pochází z 2. pol. 10. století. Většinou se jedná o ražby datované před r. 976, doposud jediné z oblasti dolního Podyjí a Pomoraví, včetně přilehlé části rakouského Podunají. Nálezy mincí z 1. pol. 11. stol. ukazují na významnou roli uherské mince ve struktuře oběhu na Moravě. Od poloviny 11. stol. nastupují početné mince domácí provenience, ražné především olomouckými Přemyslovci.

numismatika – mince – jižní Morava – raný středověk

The article evaluates medieval coins from the end of the tenth century to the beginning of the thirteenth century, found over the past decade in the lower Dyje (Thaya) River region (the southeast part of the Czech Republic) during both terrain excavations and surface surveys with the use of a metal detector. The assemblage of more than 170 coins is an important source for learning about monetary circulation in Moravia at the Early Middle Ages. Finds of individual coins were especially rare until recently. Five coins from the Kostice – Zadní hrúd site and the surrounding area date to the second half of the tenth century. These were mostly coins struck before 976, thus far the only ones from the lower Dyje River and Morava River regions, including adjacent Austrian parts of the Danubian Basin. Coin finds from the first half of the eleventh century indicate the prominent role of Hungarian coins in the structure of currency in Moravia. Numerous coins of domestic provenance, minted mostly by the Olomouc Přemyslids, start appearing in the middle of the 11th century.

numismatics – coins – south Moravia – Early Middle Ages

JAN VIDEMAN, Česká numismatická společnost, pobočka Kroměříž, Stoličkova 31, CZ-767 01 Kroměříž
jan.vid@seznam.cz

JIŘÍ MACHÁČEK, Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, Arne Nováka 1,
CZ-602 00 Brno; machacek@phil.muni.cz

Materiálové analýzy mincí z 10. století z polohy Kostice – Zadní hrúd

Lukáš Richtera – Jan Videman – Martin Zmrzlý

Náplní článku je materiálová analýza unikátního souboru mincí z druhé pol. 10. stol. z lokality Kostice – Zadní hrúd. Aplikovány byly dvě hlavní metody EDX a hydrostatické stanovení hustoty kovu. Zjištěné výsledky jsou interpretovány v rámci současného numismatického diskursu. Stranou nezůstala ani diskuse o technických omezeních použitých metod a jejich věrohodnosti.

mince – raný středověk – Morava – materiálová analýza – EDX – hydrostatická metoda

Material analyses of tenth-century coins from the Kostice – Zadní hrúd site. The article involves a material analysis of a unique assemblage of coins from the second half of the tenth century from the Kostice – Zadní hrúd site in the Czech Republic. The two main methods of EDX and hydrostatic weighing were employed, and the results are interpreted within the contemporary numismatic discourse. The credibility and technical limitations of the employed methods are likewise discussed.

coins – Early Middle Ages – Moravia – material analysis – EDX – hydrostatic weighing

LUKÁŠ RICHTERA, Ústav chemie materiálů, Fakulta chemická, Vysoké učení technické v Brně, Purkyňova 118, Královo Pole, CZ-612 00 Brno; richtera@fch.vutbr.cz

JAN VIDEMAN, Česká numismatická společnost, pobočka Kroměříž, Stoličkova 31, CZ-767 01 Kroměříž jan.vid@seznam.cz

MARTIN ZMRZLÝ, Centrum materiálového výzkumu, Vysoké učení technické v Brně, Purkyňova 118, Královo Pole, CZ-612 00 Brno; zmrzly@fch.vutbr.cz

Dolní Podyjí mezi Velkou a přemyslovskou Moravou Archeologicko-historická interpretace výsledků interdisciplinárního výzkumu z let 2007–2012

The lower Dyje (Thaya) River region between the periods
of Great Moravia and Přemyslid Moravia

An archaeological-historical interpretation of the results
of interdisciplinary research from 2007–2012

Jiří Macháček – Martin Wihoda

Příspěvek je souhrnnou archeologicko-historickou interpretací výsledků interdisciplinárních výzkumů, které proběhly v letech 2007–2012 v prostoru dolního Podyjí (Česká republika). Tato oblast patřila v 9. stol. k jádru tzv. Velké Moravy – raně středověké „říše“, jež v době svého největšího rozkvětu politicky a kulturně ovládala nejen dnešní Moravu a Slovensko, ale významně ovlivňovala celou středovýchodní Evropu. Velká Morava zanikla náhle na začátku 10. století. Článek se snaží zodpovědět na otázku, zda byl tento kolaps tak fatální, jak se dosud předpokládalo, jak na onu katastrofu reagovaly široké vrstvy obyvatelstva, jak vývoj ovlivnil sídlištní strukturu a kdy došlo k opětovné regeneraci společnosti.

raný středověk – Velká Morava – kolaps – Pohansko – dálkový obchod

The article presents a comprehensive archaeological-historical interpretation of the results of interdisciplinary research conducted in the lower Dyje (Thaya) River region in the Czech Republic in 2007–2012. In the ninth century this area belonged to the core of Great Moravia, an early medieval “empire” which at its peak not only enjoyed political and cultural control over today’s Moravia and Slovakia, but also significantly influenced the whole of central eastern Europe. Great Moravia collapsed suddenly at the beginning of the tenth century. The article attempts to clarify whether this collapse was as fatal as has been thought, how broad classes of the population reacted to this catastrophe, how development influenced the settlement structure and when the regeneration of society occurred.

Early Middle Ages – Great Moravia – collapse – Pohansko – long-distance trade

JIŘÍ MACHÁČEK, Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, A. Nováka 1, CZ-602 00 Brno; machacek@phil.muni.cz

MARTIN WIHODA, Historický ústav, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, A. Nováka 1, CZ-602 00 Brno; wihoda@phil.muni.cz

Hradsko u Mšena – nejzápadněji položená lokalita bohunicienů

Petr Škrdla – Jiří Adamovič – Tereza Rychtaříková

Bohunicien představuje součást širšího okruhu industrií s vyvinutou levalloiskou technologií z počátku mladého paleolitu. Přestože se lokality bohunicienů koncentrují hlavně v prostoru Brněnské kotliny, jsou ojedinělé lokality známy také ze sousedních regionů. Nejzápadnější výskyt v současnosti představuje Hradsko u Mšena ve středních Čechách. Industrie z výzkumu S. Vencla a z povrchového průzkumu byla znovu analyzována a byly u ní doloženy všechny charakteristické rysy bohunických industrií, které zahrnují především bipolární redukci prodloužených polotovárů s připravenými úderovými plochami. Raritou industrie z Hradska je štípaní lokálního sklovitého nefelinického tefritu. Makroskopické i mikroskopické studium čedičových hornin z 9 známých výchozů ze vzdálenosti do 5 km od Hradska ukázalo, že jako zdroj této suroviny připadá v úvahu pouze žíla 1,6 km severně od obce Kokořín.

počátek mladého paleolitu – bohunicien – levalloiská technologie – sklovitý nefelinický tefrit – eratický silicit – radiolarit

***Hradsko u Mšena – the most westerly Bohunician site.** The Bohunician technocomplex is an example of an Initial or Early Upper Paleolithic industry with an evolved Levallois technology. Although the Bohunician settlement is concentrated within the Brno Basin, isolated sites are also known from neighboring regions. The most westerly known occurrence is at Hradsko near Mšeno in central Bohemia. The industry from Vencl's excavation and surface survey was reanalyzed and all features including mainly bidirectional reduction of elongated blanks with faceted striking platforms were documented. A unique feature of Hradsko is the use of local glassy nepheline-bearing tephrite for knapping. As revealed by macroscopic and microscopic study of basaltic rocks from nine known occurrences within a 5 km radius from Hradsko, a tephritic dyke ca. 1.6 km N of the village of Kokořín could be the only source of this raw material.*

Early Upper Paleolithic – Bohunician – Levallois technology – tephrite – erratic flint – radiolarite

JIŘÍ ADAMOVIČ, Geologický ústav AV ČR, v. v. i., Rozvojová 269, CZ-165 00 Praha 6; adamovic@gli.cas.cz
TEREZA RYCHTAŘÍKOVÁ, Ústav pro archeologii FF UK v Praze, Celetná 20, CZ-116 42 Praha 1
nienna11@gmail.com

PETR ŠKRDLA, Archeologický ústav AV ČR Brno, v. v. i., Královopolská 147, CZ-612 00 Brno; ps@iabmo.cz

Ard marks and changes in land use at the beginning of the Early Middle Ages A case study from the site of Miłosławice, north Silesia

Justyna Baron

In a forest near the present village of Miłosławice in Silesia, 34 mounds of various sizes were found that are the results of human activity. Research including excavations of two of them has not proved the original intention of the mound builders, and only one burnt human bone makes it impossible to interpret the whole area as barrow cemetery, but the plough marks found under a large mound are interesting. Both the stratigraphy and pollen data enable us to prove a change in land use, which took place between 6 and 8th centuries AD as ¹⁴C dating from the mounds revealed. The paper aims to present and discuss the ard furrows discovered recently under a large round mound at Miłosławice. The study is focused on the remains of the furrows and their stratigraphical relationship with the mounds.

Early Middle Ages – ard marks – mound – Silesia – land use

Stopy orby a změny využití půdy na počátku raného středověku. Případová studie z lokality Miłosławice, severní Slezsko. V lese nedaleko dnešní vsi Miłosławice ve Slezsku bylo objeveno 34 mohyl různé velikosti, které jsou pozůstatkem lidské aktivity. Výzkum zahrnující odkryv dvou z nich neprokázal původní záměr stavitelů mohyl; jediná přepálená lidská kost neumožňuje interpretovat celou lokalitu jako mohylové pohřebiště, pozoruhodné jsou však stopy orby zjištěné pod jednou z velkých mohyl. Jak stratigrafická, tak palynologická data nám dovolují prokázat změnu využití půdy, která se odehrála mezi 6. a 8. stol. n. l., jak dokládá ¹⁴C datování vzorků z mohyl. Cílem článku je prezentovat a diskutovat orební brázdy nedávno objevené pod velkou okrouhlou mohylou. Studie se zaměřuje na stopy brázd a jejich stratigrafický vztah s mohylami.

časný středověk – stopy orby – mohyla – jihozápadní Polsko – využití půdy

JUSTYNA BARON, Institute of Archaeology, University of Wrocław, ul. Szewska 48, PL-50-139 Wrocław
justyna.baron@gmail.com